

Vanalinna Hariduskolleeegiumi Põhikool

8.klass

Kärt Sõber

MEIE MUUTUV KEELEMOOD

Eesti keele olümpiaadi I vooru loovtöö

Juhendaja:
Krista Nõmmik

Tallinn 2006

Alustuseks

Keelel on meie elus väga suur tähtsus. Selle abil saame väljendada oma mõtteid, tundeid, seisukohti ja suhelda teiste inimestega. Isegi muistsetel inimestel oli oma keel, mis erines küll väga tugevasti meie praegusest keelest, kuid omavahel nad suhtlesid ja küllap oli ka nende hulgas niinimetatud keelenarre, kelle keelemoest snitti võeti.

Tänapäeval, mil toimub massiline tehnika ja teaduse areng, räägitakse aina rohkem meedia mõjust inimestele. Peaaegu igas Eestimaa kodus on olemas televiisor, raadio, arvuti ja paljudes peredes loetakse ajalehti ja ajakirju.

Tartu Ülikooli dotsent Reet Kasik (2004) viitab just ajakirjanduse mõjule meie emakeele arendamisel ja säilitamisel: “Ajalehed toetavad uue keeleainese tulekut ja kodunemist keeles, kasutades sõnu ja väljendeid, mida inimeste loov keelevõime on eri situatsioonides sünnitanud. Samas kordab meedia päevast päeva suurt osa selle emakeele tuumast, põhisonavarast, mis on pärit aastasadade ja aastatuhandete tagant.“ Inimesed nopivad ajalehti ja ajakirju lugedes välja neile meeldivad sõnad ja hakkavad neid oma kõnes kasutama.

Inimese keelekasutust mõjutab ka see, millises ringkonnas inimene liigub ja kui vana ta on. Lastel, noortel, täiskasvanutel ja eakatel inimestel on kõigil erinev keelekasutus. Matkaklubi seltskonnaga mägedes ronides kasutan hoopis teistsugust sõnavara kui näiteks vanamuusikaansambli mõttekaaslastega teed juues. Mägedes ei tule mõttessegi oma auväärset õpetajat teietada, see tunduks lausa peenutsemisena. Kui poliitik või äriees kasutab eraelulises vestluses erialatermineid, on see samuti naeruväärne.

Uus aeg toob uued moesõnad

Uus aeg ja uued tuuled tekitavad vajaduse uute sõnade järele, juhtub ka nii, et mõni võõras sõna saab enne moesõnaks, kui järjekordne sõnavõistlus välja kuulutatakse.

1972. aastal toimunud sõnavõistlus rikastas eesti keelt paljude uute igapäevaelu sõnadega, millest moesõnadeks said need, mida ajakirjandus aktiivselt kasutama hakkas: *olme*, *taidlus*, *selvekauplus* jne. Meie emakeeleõpetaja sõnul on aga sõna *taidlus* saanud tänaseks hoopis teise värvingu: kui vanemate klasside õpilaste arvates tähendab *taidlema* lihtsalt *lollitama*, siis algkooliõpilased seda sõna enam ei tea - seega sõna on moest läinud.

Sõnavõistlus korraldati ka 2002.aastal, kui Euroopa Liiduga ühinemine tõi kaasa vajaduse suure hulga uute sõnade järele. Sellelt võistluselt läksid käibesse sellised sõnad nagu näiteks *lõimuma* integreerumise vasteks ja *tõukefondid* struktuurifondide vasteks. Üsna sageli on ajalehtedes esinema hakanud uudissõnad *täisleppimatus*, mida on soovitatud nulltolerantsi asemele, *üleilmastumine* globaliseerumise tähenduses, *vabaihendus* valitsusvälise organisatsiooni asemel ja *kriisiohjamine* kriisireguleerimise asemel. Käibele on läinud ka *õigustik*, mis märgib Euroopa Liidu liikmesriike siduvate õigusaktide pidevalt täienevat kogumit.

„Keele ehitus ja keelereeglid muutuvad, kõige rohkem muutuvad aga keelekasutustavad. Eestis on keelekasutustavade muutumine olnud väga järsk, nii nagu ka ühiskond on muutunud väga järsku ja täielikult. Mingis mõttes on keelekasutus nagu mood: ühel hetkel kiirustavad kõik ühes suunas, järgmisel hetkel on moes midagi muud“ (Kasik: 2004).

Reet Kasiku väitel tuleb inglise sõnu eesti keelde põhiliselt kolmel kujul. Väga palju kasutatakse inglisekeelset sõnakuju tsitaatsõnana, mida kirjutatakse ja hääldatakse nii, nagu inglise keeles - näiteks *bed and breakfast*, mis tõlkes tähendab hommikueinega majutust. Teise rühma moodustavad inglise keele kirjutusviisil põhinevad mugandused, mida eesti keeles hääldatakse nii, nagu neid inglise keeles kirjutatakse-

näiteks *link*, *tabloid* ja *teller*. Kolmanda rühma moodustavad inglise keele hääldusel põhinevad sõnakujud, mida eesti keeles kirjutatakse nii, nagu neid inglise keeles hääldatakse- näiteks *meil*, *fänn* ja *šoppama*.

Kõige rohkem kasutavad inglisekeelseid tsitaat- ja võõrsõnu noored. Ilmselt saavad nemad meediast ja väliskontaktidest kõige enam mõjutusi. Laialt kasutatakse ka selliseid inglise tsitaat- ja laensõnu nagu *poster*, *tšekkama*, *rokkima*, *kaifima*, *meik*, *ruulima*, *miksima*, *mainstream*, *girlfriend*, *boyfriend*, *film*, *surfama*, *trend*, *buum*, *show*, *hitt*, *glamuur*, *stress*, *staar*, *šokk*, *mänedžer*, *imidž*, *talk show*, *pop*, *bänd*, *disko*, *DJ*, *staff*, *modell*, *hobi*, *slaid*, *räpp*, *tšempion*, *cool*, *nice*, *sorry*, *help*, kuid ilmselt kõige levinum tsitaatsõna, mida üldse kasutatakse, on *ok*.

Eesti keelde on tulnud ka venekeelseid tsitaat- ja laensõnu, kuigi palju vähem kui inglise keelest. Kõige rohkem kasutati venekeelseid laene siis, kui Eesti oli Venemaa poolt okupeeritud ehk siis Nõukogude ajal. Üks venekeelne sõna, mida paljud inimesed oma kõnes kasutavad, on *davai*, mis tõlkes tähendab las käia! või läheb lahti!. Kõige levinum sõna, mida eestlased kasutavad nii hüvastijätul kui ka tervitamiseks, on *tšau*. See sõna on tulnud hispaania või itaalia keelest. Veel kasutavad eestlased head aega asemel venekeelset sõna *pakaa* ja üsna laialt kasutatav on ka fraas *ok davai tšau*, mis sisaldab lausa kolmest erinevast keelest tulnud sõnu.

Tsitaat- ja võõrsõnade levimine sõltub palju ajakirjandusest- kas see läheb kaasa üldise võõrkeelte *buumiga* või püüab säilitada omakeelsust.

Vanemtoimetaja Heilika Mäekivi Luisa tõlkebüroost (2004) viitab väärarusaamale, et liiga lihtne ja üldkasutatav sõna muudab teksti labaseks, mistõttu kasutatakse tõlgetes võõrsõnu ja niinimetatud “eurolikke” sõnu. Kõige selle tõttu on meie keelde tulnud või taastunud hulk niinimetatud moesõnu, mille kasutamisega on hakatud liialdama. Kõrva riivavad moesõnad *põhimõtteliselt* ja *presenteerima*. Väga populaarne on sõna *praktiliselt*- just nii tõlgitakse inglise *practically* ja saksa keele *praktisch*. Väga moodne sõna on ka *reeglina*- inglise keeles *as I rule*, saksa keeles *in der Regel*.

.Moes on kerge lobisemisstiil parasiit- ja slängisõnadega.. Eriti palju võib slängsõnu kohata jällegi noorte kõnes ja kirjades. Kasutatakse selliseid slängsõnu, nagu näiteks *audikas*, *hiinakas*, *penskar*, *kodukas*, *telekas*, *pastakas*, *kustukas*, *õps*, *mobla*. Tuntud slängisõnad on ka õppeainete kohta: *esta*, *mata* ja *venku*.

Levinumad kõneparasiidid on *vä, sis, nüid, kule, vel, ota, nimodi, vata, onju, eksju, misasi*. Slängi- ja parasiitsõnade kasutamine on inetu ja riivab kõrva. Ilmselt ei anna tänapäeva inimesed endale enam aru, milliseid sõnu sobib kasutada ja milliseid mitte. Kahjuks tuleb tunnistada, et üks neid sõnu kasutab iga inimene, kes vähem, kes rohkem.

Et eelöeldut kinnitada, jälgisin meie telekanalites toimuvat:

24.detsember, Hommikuköök

onju, vä, näedsa?sutsu, mingi

25.detsember, Täheleav, külalisteks Sirje ja Väino Puura

siis läheb kätsiks lahti, jalgu liputama, löi kulbi ette, action

29.detsember, Rooside Sõda

reality show

29.detsember, Hoia ja Keela

singel, tax-free

30.detsember, Reporter

staar, grand-old-man

6. jaanuar, Happy Hour

dirty business

Lühiuuringust selgub, et Eesti telesaadete keelekasutus on väga varieeruv. Kasutatakse erinevaid tsitaat- ja laensõnu ning ka parasiitsõnu. Kõige korrektsemat eesti keelt räägitakse ETV-s. Näiteks võib tuua Eesti kõige vaadatuima telesaate Pealtnägija, kus Vahur Kersna ja Mihkel Kärmas räägivad kaunist emakeelt.

Sina ja teie

Kindel on aga see, et vestlusmood on läinud vabamaks ning argielus ei pöörata kirjakeelsetele väljenditele enam nii suurt tähelepanu kui varem. Tuntakse end nii vabalt, et poliitikute seas on lausa tooniandvaks venitav kõneviis, Mati Hindi (2005) arvates kõigutab see eesti keele stabiilsust.

Huvitav on vaadelda ka seda, kuidas eelkõige noorte kõnetusmaneer viimaste aastate jooksul muutunud on. Muutunud on ka pöördumiskultuur: valimiste ajal kutsub

poliitik valijat enda poolt hääletama, kasutades julgelt sina-vormi, televisioonis sinatab saatejuht saates osalejaid. Millal siis ikkagi praegusel ajal öeldakse inimesele teie, millal sina ja kas teiel on üldse tähtsust.

Sinatamine ja teietamine võivad teenida kaht eesmärki - sina näitab lähedust või üleolekut ja teie näitab austust või tõrjumist. Keeleuurijad on üldiselt arvamusel, et teietamine on saanud alguse selgelt hierarhilistest ühiskondadest, kuid siiski kasutatakse seda praegu peaaegu igal pool, see tähendab ka ühiskondades, mis ei ole hierarhilised.

Eestis on sinatamine alguse saanud Ameerika, Rootsi ja Soome mõjudest, kus umbes nelikümmend aastat tagasi teadlikult sina peale üle mindi. Keeleuurijate arvates on teietamine omal ajal eesti keelde tulnud kunagiste vene ja saksa mõjude tõttu (Postimees: 2004). Kombekas oleks teietada endast vanemaid inimesi ja võõraid. Mina isiklikult teietan ka endast paar aastat vanemaid inimesi, kui ma neid lähemalt ei tunne. Sinatada võiks ikkagi endast nooremaid ja sõpru-tuttavaid. Kuid see kehtib minu arvates ainult noorte puhul. On viisakas, kui täiskasvanud üksteist teietavad, kui nad lähemalt tuttavad ei ole. Ja tegelikult oleks tore, kui ka võõrad täiskasvanud noori teietaks.

Lühiuuring ja selle tulemused

Võttes aluseks 1998. aastal korraldatud uuringu, korraldasin Tallinna Vanalinna Hariduskolleegeiumi 13-18 aastaste õpilaste seas küsitluse sinatamisest ja teietamisest. Gümnaasiumiõpilased jaotasin kahte gruppi: õpilased, kes on meie koolis õppinud juba aastaid (endised), õpilased, kes alustasid õpinguid meie koolis tänavu (uued).

Küsitluses osales 43 õpilast:

13-aastaseid tüdrukuid(13N)- 1

14-aastaseid tüdrukuid(14N)- 13

15-aastaseid tüdrukuid(15N)- 6

16-aastaseid tüdrukuid(16N)- 6

16-aastaseid poisse- (16M)- 7

17-aastaseid tüdrukuid(17N)- 4

17-aastaseid poisse- (17M)- 5

18-aastaseid tüdrukuid(18N)- 1

Küsitluse tulemused

1) Millal ütled inimesele sina, millal teie?

13N- teie- *meeldivale, tähtsale inimesele*

sina- muudel juhtudel

14N- teie- *võõrastele, ametnikele, austatud inimestele, vanematele inimestele, õpetajale*

sina- sõpradele, perekonnaliikmetele, tuttavatele, neile kelle vastu austus puudub, õpetajale

15N- teie- *ametnikele, võõrale, kaugetele tuttavatele, püüdes olla viisakas, soosiv, aupaklik*

sina- sõbrale, ammusele tuttavale, võõrale lapsele, õpetajale, oleneb inimesest

16N- teie- *esmaohtumisel, õpetajatele, vanematele inimestele, ametnikele, võõrastele*

sina- tuttavatele, sõpradele, perele, endavanustele, noorematele, arstidele, keda hästi tunnen

16M- teie- *esmaohtumisel, võõrastele, tähtsale inimesele, vanematele inimestele*

sina- sõpradele, sugulastele, tunde järgi, tuttavatele, omavanustele, kui inimene ise on palunud end sinatada

17N- teie- *võõrastele, kõrgema positsiooniga või austatud inimestele, vanematele inimestele*

sina- sõpradele, tuttavatele, lähedastele, õpetajale, pihisale, omavanustele, kui on eelnevalt kokku lepitud

17M- teie- *esmaohtumisel, vanematele inimestele, ametnikele, tähtsale õpetajale, võõrastele*

sina- tuttavatele, endavanustele, noorematele

18N- teie- *inimestele, keda ei tunne, keda austan*

2) Keda nendest teietad? a) arst b) müüja c) ametnik d) sõber e) ema f) isa g) tuttav h) ema-isa tuttavad

13N- *müüja, ametnik*

- 14N- *arst, müüja, ametnik, ema-isa tuttavad*
- 15N- *arst, müüja, ametnik, ema-isa tuttavad*
- 16N- *arst, müüja, ametnik, ema-isa tuttavad*
- 16M- *arst, müüja, ametnik, ema-isa tuttavad, tuttav*
- 17N- *arst, müüja, ametnik, ema-isa tuttavad*
- 17M- *arst, müüja, ametnik, ema-isa tuttavad*
- 18N- *arst, müüja, ametnik, ema- isa tuttavad*

3)Kas õpetajale ütled sina või teie? Miks?

- 13N- *teie, kuigi oleneb õpetajast ja tema suhtumisest*
- 14N- *teie, sest ma austan õpetajaid; oleneb õpetajast; vahel nii, vahel naa; sina, sest mõni on sõber; sina, sest see on harjumuseks kujunenud; sina, sest nad on nii tüütud; teie, sest olen nii harjunud; teie, sest sina kõlab imelikult*
- 15N- *sina, et luua sõbralikumat ja loovamat õhkkonda, kus oleks parem õppida; teie, sest nii tundub õigem; oleneb õpetajast; sina, kui õpetaja on tuttav väljastpoolt kooli, muidu teie; sina, sest usun inimeste võrdsusesse; sina, sest õpetaja on nagu tuttav*
- 16N- Endised õpilased: *teie, sest see on lugupidavam; sina, sest nad on nagu sõbrad.*
 Uued õpilased: *oleneb õpetajast; teie, sest olen nii harjunud ja see on viisakas; kuigi eelmises koolis teietasin, olen siin harjunud sinatama*
- 16M- Endised õpilased: *teie, sest olen nii harjunud*
 Uued õpilased: *teie, kuna nii on viisakas; teie, sest õpetaja on minu jaoks tähtis inimene; teie, sest olen nii harjunud*
- 17N- Endised õpilased: *sina, sest olen nii harjunud*
 Uued õpilased: *teie, sest see näitab austust ja lugupidamist; teie, sest ta on eeskuju; eelmises koolis teie, siin vastavalt tavale sina*
- 17M- Endised õpilased: *mõlemat- sina sellele, e kellega saan läbi, teie sellele, kellega ei saa; teie, kuna õpetaja on vanem ja see on viisakas; teietan formaalse ja akadeemilise õhkkonna pärast*
 Uued õpilased: *teietan, sest see näitab austust ja pealegi on õpetaja ka vanem*
- 18N- Endised õpilased: *teie, sest see näitab austust ja on viisakas*

4) Kas sa tahaksid, et sinust nooremad sind teietaksid? Miks?

13N- *ei, sest mina ju neid ei teieta*

14N- *ei, sest see oleks ebamugav ja ebameeldiv; ei, sest tahan, et inimesed minuga vabalt räägiksid; ei, sest ma olen liiga noor; siis kui ma olen 60-aastane; mind see tegelikult ei häiriks; võiksid küll*

15N- *ei, sest see pole minu jaoks tähtis; ei, sest see tekitaks tunde, et olen liiga tähtis; praegu mitte, aga vanemaks saades küll*

16N- *ei, sest see oleks ebamugav; jah, see oleks meeldiv, aga seal pole eriti vahet; ei, sest see tekitab distantsti; kui vanem olen, siis küll*

16M- *ei, kuna mulle ei meeldi; ei, sest teietamine on kõrgema ja madalama eristamine ning mul pole vaja olla tähtsam kui keegi teine, ei, sest see tekitab ametliku meeleolu; ei, sest see oleks ebamugav; ei, sest siis tunnen end seltskonnas meeldivalt*

17N- *ei, sest ma ei pea end nii tähtsaks; oleneb olukorrast; võibolla siis, kui vanem olen*

17M- *võibolla mõna aasta pärast; ei, sest vestlemine peab mugav olema; ei, ma olen veel piisavalt noor; ei, sest see tekitab mittevajalikku formaalsust*

18N- *ei tahaks*

5) Keda sa mingil juhul ei tahaks teietada? Miks?

13N- *ema-isa, perekonnaliikmeid, omaelisi, loomi*

14N- *mõrvarit, ema, isa, venda, õde, sõpru, tuttavaid, pinginaabrit, sugulasi; sest see oleks imelik ja jabur; ei olegi sellist inimest*

15N- *lähedasi; sõpru, sest see häiriks; tuttavaid, perekonda; õpetajaid, sest see oleks alandav*

16N- *sugulasi, sest see oleks absurdne; pereliikmeid, sõpru, sest teietamine oleks ebamugav ja kohatu; õpetajaid, sest see tekitab distantsti*

16M- *sõpru, sest muidu tunduks, et oled tülis; nooremaid lapsi, sest nii on nendega kergem suhelda; inimest, kes mulle meeldib, sest see oleks inetu; perekonnaliikmeid, sest teietamine tähendab mitte-lähedust*

17N- *perekonnaliikmeid, sõpru, sest tunneksin end ebamugavalt, võõrana*

17M- *ei ole olemas sellist inimest; sõpru, sest nad on lähedased ja see poleks sobilik; venda, sest ta on hea; endast nooremat, sest talle võib vale mulje jääda*

18N- *mulle ei tekita inimeste teietamne raskusi*

6) Kas sulle meeldib rohkem, kui õpetaja sind teietab või sinatab? Miks?

13N- *sinatab*

14N- *sinatab, sest ta vihkab mind; oleneb; sinatab, sest olen nii harjunud, nii on minu jaoks parem, tekitab kodusema tunde, tekitab sõbralikuma õhkkonna, tundub loomulikum, teietamine oleks nagu mõnitamine*

15N- *sinatab, sest see tekitab mugavama tunde, on parem, sest mulle meeldib vabalt suhelda; vahelduseks võiksid reaalinete õpetajad ka teietada*

16N- *sinatab, sest see tundub julgustavam, muudab õhkkonna mugavamaks, siis on ka suhtlus vabam, teietamine looks distantse*

16M- *sinatab, sest teietamine on ebamugav, see langetab pingeid, siis tunnen end tunnis vabamalt, teietamine oleks ebamugav; ei häiri üks ega teine*

17N- *sinatab, sest olen nii harjunud, muidu oleks ebamugav, muutub natuke lähedasemaks, muudab keskkonna kodusemaks ja vabamaks, kuigi teietamine oleks vahelduseks*

17M- *sinatab, sest see on meeldivam, vestlusvorm on vabam, tekitab usaldust; mõlemad sobivad; teietab, sest see tundub professionaalsem*

18N- *nii ja naa*

7) Kui vanalt võiks üldse inimest teietama hakata?

13N- *tunde järgi*

14N- *20-aastaselt, oleneb inimesest, 25-aastaselt, vahet ei ole, 60-aastaselt, 16-..., 35-aastaselt*

15N- *18-aastaselt, siis, kui inimene saab vaimselt täiskasvanuks, vanus ei loe*

16N- *siis, kui inimene on täiskasvanu ja elus juba midagi saavutanud, kindlat vanust ei ole, 15-aastaselt, 16-18-aastaselt*

16M- *lapsed võiksid täiskasvanuid teietada, 12-15-aastaselt, vanus ei loe, 35-aastaselt, 30-aastaselt*

17N- *25-30-aastaselt, vanus ei loe, 17-18-aastaselt*

17M- *30-aastaselt, kui inimene on täiskasvanu, 6-7-aastaselt, 20-aastaselt*

18N- *vanus ei mängi erilist rolli*

8) Kas teietamine on vajalik? Põhjenda!

13N- *mõnedes kohtades ja asutustes küll, kuid see on vaid viisakuse väljendamine*

14N- *on vajalik, sest see on viisakas, näitab austust, lugupidamist; ei ole vajalik, vaid viisakas; ei ole vajalik, sest viisakust on ka muud moodi võimalik väljendada*

15N- *on vajalik, austuse väljendamiseks, see on viisakas, näitab aupaklikust, soosingut; ei ole otstarbekas, sest teietatakse mõnitavalt vaenlasi*

16N- *see pole vajalik, vaid viisakas, on vajalik, sest etikett näeb ette, näitab vastastikust austust*

16M- *on vajalik, näitab austust, usaldust, viisakust, kui pöörduda kõrgete isikute poole, tähtsad inimesed saavad siis aru, kui tähtsad nad on; ei ole vajalik, aga see on hea žest, mis määrab inimeste omavahelised suhted*

17N- *on vajalik, sest see on viisakas, formaalne, meeldiv, meeleolu loov, väljendab austust, lugupidamist*

18N- *on vajalik, sest see on viisakusreegel*

Küsitlusest selgub, et enamik Vanalinna Hariduskolleeegiumi 13-18- aastastest õpilastest pooldab sinatamise kõrval ka teietamist ja peab seda vajalikuks. Erinevusi võis märgata gümnaasiumi endiste ja uute õpilaste vastustes, sest Vanalinna Hariduskolleeegiumis on komme õpetajaid sinatada. Võrreldes 1998. aasta uurimusega, sai minu küsitlus mõnevõrra teistsugused tulemused. Küsimusele „Millal ütled inimesele sina, millal teie?“ olid kõige sagedasemad vastused, et sina öeldakse enamasti sõpradele, perekonnaliikmetele, tuttavatele ja omavanustele. Mõnel puhul vastati ka, et sinatatakse neid, kelle vastu austus puudub. Teietatakse aga võõraid, ametnikke, tähtsaid inimesi ja vanemaid inimesi. Küsimusele „Keda nendest teietad?“ pakuti vastuseks kõiki variante peale ema, isa ja sõbra. Selgub, et teietamismood ei ole aastatega muutunud, sest ka 1998. aasta uuringus vastati, et sinatatakse ema, isa ja sõpru ning ka vanaema ja vanaisa.

Samas õpetajaid kõnetatakse koolis erinevalt. Mõned ütlevad sina ja mõned teie. Sina kõige sagedasemad põhjendused olid, et ollakse nii harjunud ja et sinatamine aitab sõbralikumat õhkkonda luua. Mõnel puhul vastati ka, et usutakse inimeste võrdsusse. Teietamist põhjendati sellega, et muidu oleks imelik ja et õpetajaid austatakse.

Vastuseks küsimusele „Kas sa tahaksid, et sinust nooremad sind teietaksid, vastati enamasti eitavalt, kuigi paar õpilast arvasid, et võiks küll. Ei põhjenduseks toodi enamasti, et ollakse veel piisavalt noor ja et see oleks ebamugav ning muidu ei tunneks ennast seltskonnas vabalt. Kuid vanemaks saades sooviti küll enda teietamist. Umbes sama tulemus saadi ka 1998. aasta küsitlusest.

Küsimusele „Keda sa mingil juhul ei tahaks teietada?“ oli 1998.aasta küsitluses vastuseks pakutud ka teenindavat personali, labaseid ja harimatuid inimesi ning joodikuid. Minu küsitluses ei pakutud selliseid variante mitte ühtegi korda, mis tähendab, et praeguse aja noored on isegi tolerantsemad kui aastaid tagasi. Peaaegu kõik pakkusid vastuseks perekonnaliikmeid, sõpru ja tuttavaid, mõnel puhul ka õpetajaid. Pakuti ka varianti, et sellist inimest ei eksisteeri, kellele teie ei tahaks öelda. Samuti selgub, et õpilased ootavad rohkem õpetaja poolset sinatamist, nagu selgus ka 1998. aasta küsitlusest. Põhjuseks on pakutud, et see on meeldivam ja tekitab vabama ja sõbralikuma õhkkonna. Ainult paar õpilast sooviksid, et õpetaja neid vahelduseks teietaks.

Küsimusele „Kui vanalt võiks üldse inimest teietama hakata?“ on pakutud erinevaid vastuseid. Mõnel puhul pakuti 25-35-aastasena ja mõnel hoopis teismeeas ning ühel puhul ka siis, kui inimene saab vaimselt täiskasvanuks ning ka 6-7-aastasena. Päril palju arvati, et vanus ei mängi mingit rolli ja teietada tuleks hoopis tunde järgi. 1998. aasta küsitluses arvati, et teietamise piir jääb 1-10 aastat enda vanusest ülespoole.

Küsimusele „Kas teietamine on vajalik?“ oli vastuseid enam-vähem pooleks. Arvati, et see on viisakas, kuid eriti vajalik pole, ning ka seda, et see on väga vajalik ning väljendab austust ja lugupidamist teise inimese vastu ning ametlikul kohtumisel on lausa hädavajalik. Paaril puhul siiski pakuti, et viisakust saab ka muud moodi väljendada, kui teietades.

Üldiselt on küsitluse tulemused minu arvates lootustandvad. Tore on see, et viisakas kõnpruuk pole noorte hulgast ära kadunud. Mina suhtun teietamisse lugupidavalt ning arvan, et see on teatud olukordades meeldiv ja vajalik. Samuti leian, et kuigi eesti keelt ohustavad mitmed tegurid, nagu näiteks aina hoogustuv tsitaat- ja laensõnade ning slängi kasutamine, on eesti keele tuum piisavalt tugev, et veel kaua aega vastu pidada. Võib-olla polegi oluline, kas sinatada või teietada – see on moeküsimus. Oluline on hoopis see, et eesti keelt kõnelejaid ikka jätkuks.

Kasutatud kirjandus

M. Hint, M. (2005). Kas katk või kõhulahtisus eesti keele väljarääkimises. *Õpetajate Leht*. 9. detsember

R. Kasik, R. (2004). Muutuv meedia-muutuv keel. *Oma Keel* nr. 1

L. Keevallik, L. (1998). Sinatamisest ja teietamisest koolilaste arvamuse põhjal. *Keel ja Kirjandus* nr. 8

H. Mäekivi, H. (2004). Moesõnad. *Oma Keel* nr. 1

Sõbralik sinatamine teeb vaikset võidukäiku. (2004). *Postimees*. 4. veebruar

Lisa. Küsitlus sinatamisest ja teietamisest

Vanus: Sugu:M/N

1) Millal ütled inimesele sina, millal teie?

2) Keda nendest teietad? (Märgi ringi või joonega)

a) arst b) müüja c) ametnik d) sõber e) ema f) isa g) tuttav h) ema-isa tuttavad

3) Kas õpetajale ütled sina või teie? Miks?

4) Kas sa tahaksid, et sinust nooremad sind teietaksid? Miks?

5) Keda sa mingil juhul ei tahaks teietada? Miks?

6) Kas sulle meeldib rohkem, kui õpetaja sind sinatab või teietab? Miks?

7) Kui vanalt võiks üldse inimest teietama hakata?

8) Kas teietamine on vajalik? Põhjenda!

